

SOLEIÐIS LEGGJA
VIT GØTUR

HANDBÓK UM GØTU- BYGGING

the Faroe Islands

INNIR

HÁLD

Inngangur 4

1 At leggja nýggja gótu í lendið 8

Snýr seg um, hvussu ein nýggj góta kann verða gjörd, har hagagóta áður ikki hevur verið.

2 Aðalreglur og arbeiðslag 14

Greiðir frá, hvussu ein sterk góta verður gjörd í truplum lendi, og greitt verður frá stakþörtum ísv. at góta verður løgd, serliga hvussu vatn verður veitt burtur.

3 Ábøtur og umvælingar 40

Lýsir, hvussu vit við at lýsa støðuna gjølla kunnu seta kostnað á og greina, hvussu ábøtur á hagagótur verða gjørðar.

4 Røkt 52

Sigur frá tí, ið farið verður eftir, tá ið góturnar verða eftirhugdar og røktar.

5 Yvirlit yvir heiti 56

Bókmentir 60

INNGANGUR

Seinnu árini eru alsamt fleiri farin at ganga í fjöllunum, bæði eftir gomlum bygdagötum og eisini á nýggjum leiðum, ið serliga ferðavinnan hefur varpað ljós á

Økta gongdin hefur havt við sær, at ávis støð eru slitin av nógvu fetunum. Summstaðni er avleiðingin, at gongdin er vorðin hættisligari, og aðrastaðni, at lendið verður skemt við runutum lendi og fleiri nýggjum rásum.

Kring landið eru fleiri royndir gjørðar at umvæla og leggja nýggjar götur. Summstaðni eru verkætlainirnar væl eydnaðar, men nógv dömi eru eisini um góculoysnir, ið ikki hava roynst væl.

Oftast eru tað somu aðalreglur, sum vórðu brúktar upprunaliga, t.d. tá ið bygdagóturnar vórðu lagdar í brøttum lendi, ið framvegis eru galdandi. Hetta er vitan og fórleikar, sum í stóran mun er horvin, tí tørvur ikki hefur verið á at halda gomlu farleiðirnar.

Sostatt er neyðugt at fáa gamla handverkið at gera eina góða haga-gótu fram aftur. Eisini er tørvur á at menna heilt nýggjar fórleikar og handverk, tí upprunaligu bygdagóturnar vóru ikki gjørðar til tann tørv og ta nýtslu, sum vit síggja í dag. Í fleiri fórum er neyðugt at leggja aðrar götur, ið tola meiri.

Oftast gera vit gótur, har vit síggja slit, men hagagótur eru eisini týdningarmikið amboð í arbeiðinum at skipa ferðsluna í haganum. Við gótnuni leiðir tú fólk tann vegin, tú vilt hava tey at fara, og verjir tey øki, ið helst skulu hava frið.

Endamálið við handbókini er at geva fólk og myndugleikum, sum hava áhuga fyri at gera og halda fjallagótur, nökur amboð til at skipa arbeiðið eftir og vísa arbeiðslag, sum kann gera sterkar gótur, sum halda, og sum í tilfari og útsjón samljóða við lendið.

Aðalreglurnar taka støði í gomlum fóroyskum siði, og vit hava brúkt tær royndir og arbeiðsgongdir, sum verða brúktar í grannalondum okkara.

---

*Henda handbókin er vegleiðandi
og ætlað sum íblástur til tað
arbeiðið, ið fer at verða gjört*

MÁLIÐ ER AT:

- Geva myndugleikum og áhugaðum á staðnum eina handbók, sum vísit, hvussu nýggjar götur verða gjørdar og gamlar umvældar.
- Geva íblástur til at gera vakrar og sterkar götur, sum skynsamt kunnu leiða fólk ígjógnum landslagið.
- Byrgja fyri tí ávirkan, ið nögv gongd hefur á landslagið.
- Tryggja, at neyðugt fyrilit verður havt fyri náttúruni, har götur verða lagdar.
- Nýggjar götur verða gjørdar soleiðis, at tær bæði eru vakrar og góðar at ganga og fara so ógáaðar ígjógnum landslagið, at tær ikki tykjast fremmandar.
- Arbeiðsháttur og tilfar falla væl inn í lendið.

Mælt verður til at brúka kunnleika á staðnum um handverk og náttúrugrundarlag.

Hevur onkur hug at arbeiða meira við arbeiðslagi, ber til at finna kunnleika um tað í bókmentalistanum aftast í ritinum.

Menningardeildin á Visit Faroe Islands hefur tikið stig til og samskipað arbeiðið at gera handbókina í samstarvi við áhugapartar í Føroyum.

Tey, ið hava mannað arbeiðsbólkin, eru:

- Michael Jacobæus, landslagsarkitektur (tekstur og myndlýsingar)
- Hans Hjalti Skaale, býargartnari
- Magnus Gaard, plantufrøðingur
- Tróndur Leivsson, stjóri á Búnaðarstovuni
- Rakul Árnadóttir Jakobsen, landslagsarkitektur
- Justinus Eidesgaard, götubyggjari
- Jóhan Pauli Helgason, menningarleiðari á VFI (ritstjórn og samskipan)

Týðing og málslig viðgerð: Sprotin

Myndir: Kirstin Vang, Chris Eyre-Walker, Janneke Rozendaal og Faroephoto

---

*Tørvur er á at fáa gamla handverkið
at gera góðar hagagötur fram aftur.
Eisini er tørvur á at menna heilt
nýggjar førleikar og handverk*

A photograph showing two individuals in blue outdoor clothing and backpacks walking up a steep, rocky hillside. The terrain is covered in patches of green grass and large, grey, weathered rocks. One person is carrying a bright orange rectangular object, possibly a piece of equipment or a survival kit. The sky is overcast.

1

At leggja NÝGGJA GÓTU í lendið

Kapittulin lýsir nakrar grundreglur og atlit, ið eiga at verða havd í huga, tá ið nýggj góta verður lögð í lendið. Loysnir og arbeiðshættir eru nógv treytað av, hvar gótan er, hvussu nógv fólk hon skal tola, og hvussu lendið er

Í kapitli 2 og 3 verður komið nærrí inn á, hvussu gótur kunnu verða gjördar.

Við nýggjari gøtu verður nakað lagt aftur at lendinum. Tú leggur eina leið, ið tryggjar, at fólk eru trygg og kunnu njóta serliga landslagið. Júst, hvussu gótan gongur, veldst um, hvussu tú hugsar um umhvørvið, og um tú hevur fyrilit fyrí sögu og náttúru. Tí ræður um at kunna seg væl um leiðina, har gótan gongur, og eira tey virði og viðurskifti, sum ráða fyrí, hvussu økið verður brúkt og umsitið.

Tað er skilagott at samstarva við yrkiskön fólk, landslagsarkitektar og onnur, sum hava góðan kunnleika um náttúru, mentan, og hvussu uppgávan verður loyst tøkniliga.

Tá ið farið verður undir hetta, mugu öll viðurskifti vera greið við myndugleikar og eigarar.

Í minsta lagi ræður um at hava hetta greitt frammanundan:

- **Grundin til, at gótan verður gjørd.** Hví verður gótan gjørd, og hvat er endamálið? Hvussu mong fara væntandi at brúka gótnuna?
- **Ætlanar- og lögarkrøv og fortreytir.** Hvørjir myndugleikar eiga at verða hoyrdir? Friðingarmyndugleikar, landbúnaðarmyndugleikar, Tjóðsavnið og kommunu.
Er lóggáva, ið ásetir treytir fyrí økisnýtslu?
- **Ánara-/festaraviðurskifti.** Hvussu verður økið brúkt?
Eru fleiri brúkarar?
- **Náttúrugrundarlag.** Eru lýsingar til av náttúrugrundarlagnum? Í minsta lagi eיגur árinskanning at verða gjørd av teimum økjum, sum verða ávirkað, tá ið hugsað verður um djór og vökstur á serligum búplássum, sum eru á leiðunum. Endamálið er at fara uttan um náttúruvirðini á staðnum heldur enn at ávirka tey.
- **Mentanarminni.** Skráseta mentanarslóðir í samstarvi við Tjóðsavnið.

AT LEGGJA NÝGGJA GØTU Í LENDIÐ

GØTAN VERÐUR LØGD TIL RÆTTIS

Fyri at finna ta allarbestu leiðina ígjónum landslagið mugu vit hava vitan um tað lendið, sum gótan fer ígjónum. Dátur eiga at verða savnaðar um náttúruna í økinum og um söguna. Staðsetingin eיגur síðani at verða grundað á tær upplýsingar, sum eru savnaðar, upplivingar av landslagnum og teimum virðum, ið eru her. Tað er avgerandi at lesa lendið væl og at lata náttúruna gera av, hvussu gótan verður løgd.

LÆR AT LEZA LENDIÐ

- Kunna teg um leiðina. Skráset alt, sum sæst í økinum, og lýs serliga landslagið við teksti. Kennir tú leiðina væl, brúka so skrásetingina til at síggja tað við nýggjum eygum.
- Skráset, hvussu vatnið rennur. Stórar og smáar áir verða teknaðar inn, tá ið tað regnar.
- Byrja fyrireikingarnar árið fyri og eygleið, hvussu vatn, gróður v.m. háttar seg í ymisku árstíðunum.
- Kunna teg um vökstur og lív og teirra lívlendi, so tú ikki beinir fyri teimum.
- Vís á ymsar leiðir, hvussu gótan kann ganga. Far ígjónum uppskotini og fá tær yvirlit yvir fyrimunir og vansar við ymsu leiðunum.
- Lat fyrilit fyri náttúru og landslagi vinna á kostnaði og tíð.
- Hugsa altíð um, hvussu góta kann verða gjörd soleiðis, at hon er eitt so lítið inntriv í lendið sum til ber.
- Hugsa altíð um, hvussu tilfar fæst á staðnum.

Hetta stigið er ikki skrivborðsarbeiði, men kaningarárbeiði á staðnum. **Hav kort (loftmyndir) í hóskandi máti**, har serliga viðbrekin øki eru teknað inn. Kortini skulu hava eina upplöysn, so til ber at eyðmerkja smálutir í lendinum. **Skriviblokkur, tummastokkur og myndatól eru hent amboð at hava við sær.**

*Skriva niður og
avmynda tað,
tú sært, og skift
orð um tað*

AT TEKNA GÖTUNA UPP

Tað er eitt gott hugskot at seta dátturnar, sum eru savnaðar, inn í eitt kort saman við teksti, tekningum og myndum, t.d. av tilfeingi, ivamálum og merkisstöðum. Í fyrstu syftu verður götan skitsað. Far so ígjögnum skitsaðu götuna og rætta so hvört. Tak öll smálutakort við og skriva niður alt tað arbeiði, sum skal verða gjört, so hvört, so eitt stöði er lagt undir projektering og kostnaðarmeting. (Sí dömi um upptekning á s. 48 og 49)

GÓÐ RÁÐ TIL TANN, IÐ SKIPAR GØTUNA:

- Ger sum minst burturúr. Slepp tær undan ógvisligum átökum og inntrivum. Finn tær einfaldar heldur enn ov ógvisligar loysnir.
- Halt teg frá longum, brøttum brekkum við longum trappuskapi, har tað ber til. Tak heldur eina longri leið við styttri brekkum.
- Fylg linjum og sniðum í lendinum, so gøtan legnar seg eftir lendinum, eftir bakkum, áum, mýrum o.ø. Ger ikki langar beinar teinar, t.d. fram við hegni ella marki, sum skera seg ígjógnat natúrligu vondina.
- Ikki er neyðugt, at gøtan ófrávíkliga fylgir strandarlinju og áum langar teinar. Hav fyrilit fyri øllum livandi.
- Nýt so væl, ið til ber, tilfar og lit, sum er í økinum. Grót, smásteinar og sand úr áum ella urðum. Brúka ikki fremmant tilfar, um neyðugt so bara sum minst.
- Lat gøtuna vísa leiðina. Avmarka skelti og varðar sum mest.
- Er lendið grýtut, ger sum minst burturúr og legg dentin á at vísa leiðina. Legg gøtuna høgt í mun til lendið runderum fyrir at sleppa undan burturmáan.
- Ger ikki gøtuna sjónligari enn neyðugt.

Skiftið orð við tey áhugaðu um endaliga uppskotið, so semja er um verkætlana. Her er umráðandi at geva grundir fyrir, hvussu gøta er løgd, eftir teimum upplýsingum, sum eru fingnar. Sum útgangsstøði eru nógvir mógleikar, tá ið nýggj gøta skal leggjast, so umráðandi er, at ymsu áhugapartarnir kunnu skilja, hvat ið hevur ávirkað avgerðina.

Projektering

- Lýs neyðugt arbeiði og tilfarstørv.
- Sjálv gótumyndin kann vera ymislig alt eftir staðbundnum serkennum. Kortini mugu einfaldar leiðreglur verða havdar í huga í sjálvari tilgongdini.

Endalig verkætlán

- Endaliga verkætlánin verður lögð fyrir viðkomandi myndugleikar til góðkenningar.
- Tá ið góðkenning er fingin, kann verða farið til verka.

2

Aðalreglur og **ARBEIÐSLAG**

*Tá ið gøta verður gjørd, skal hon vera so mikið góð at
ganga á, at fólk halda seg á gøtuni*

GØTAN SKAL Í HØVUÐSHEITUM LÚKA HESI 3 KRØV:

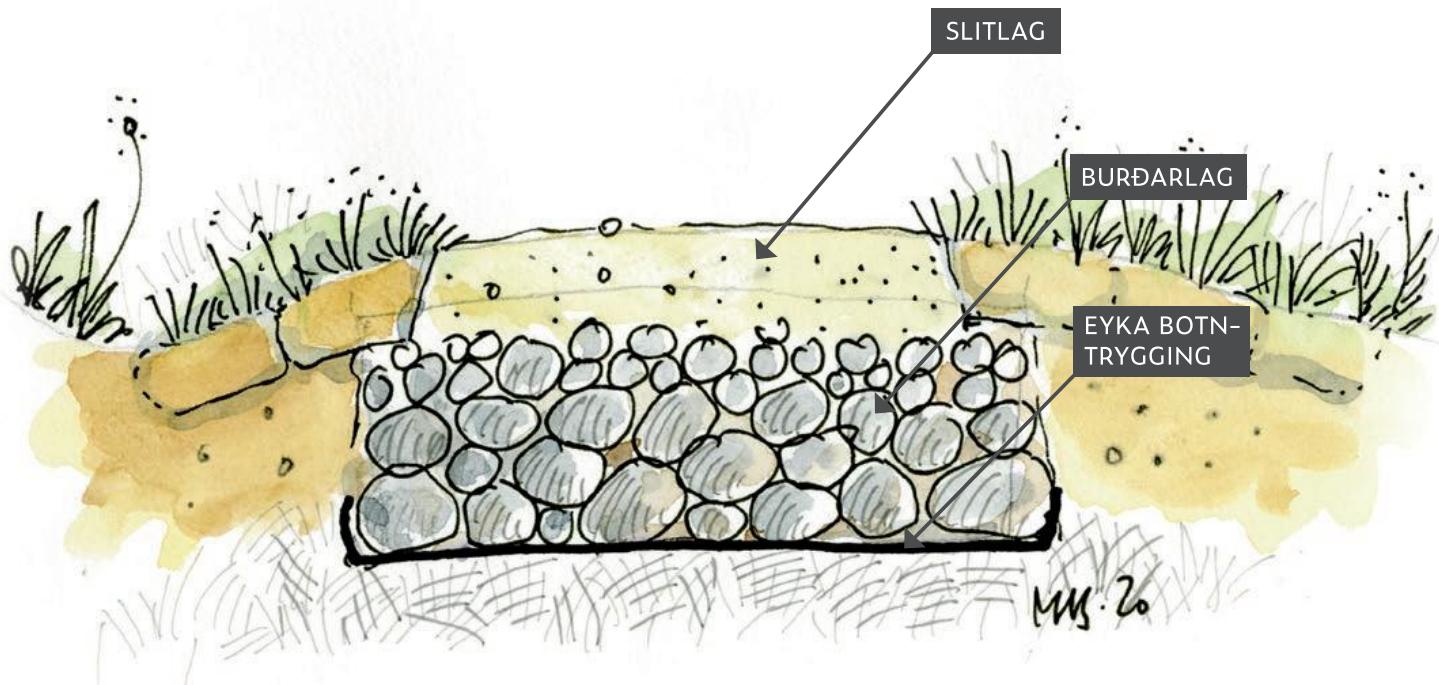
HON SKAL:

- Halda og vera góð at ganga á. Ovasta lagið skal tola gongd og alt veður.
- Beina vatn frá sær, sum kemur á gøtuna, og sum rennur oman á gøtuna av brekkuni omanfyri. Tað merkir, at gøtan skal hava tvørfall fyri at tryggja, at vatnið setur av, og gøtan verður vard við rennum, steinsetting og lokarennum ella opnum tvørrennum, sum forða fyri, at gøtan verður yvirfloymd.
- Hon skal vera støðuföst. Hon skal hava sterkt burðarlag og sterkan jaðara, sum gevur eitt fast undirlag til gongd og tryggjar, at hon ikki smokkar.

Støddirnar á gøtunum skulu sjálvandi vera eftir endamálinum við teimum. Støddirnar, ið lýstar verða í hesi útgávu, eru í høvuðsheitum til gongd í lendi, har eingin ferðsla er við arbeiðsakfórum. Hvussu breið gøtan skal vera, veldst um lendi og hall. Tað er fínt, at breiddin broytist og verður løgd soleiðis, sum lendið loyvir, so gøtan ikki verður sum eitt einsháttar spor gjøgnum landslagið. *Vegleiðandi ber til at siga, at gøtan kann vera millum 0,6 m og 1,2 m til breiddar.*

TVØRSKURÐUR AV GØTU

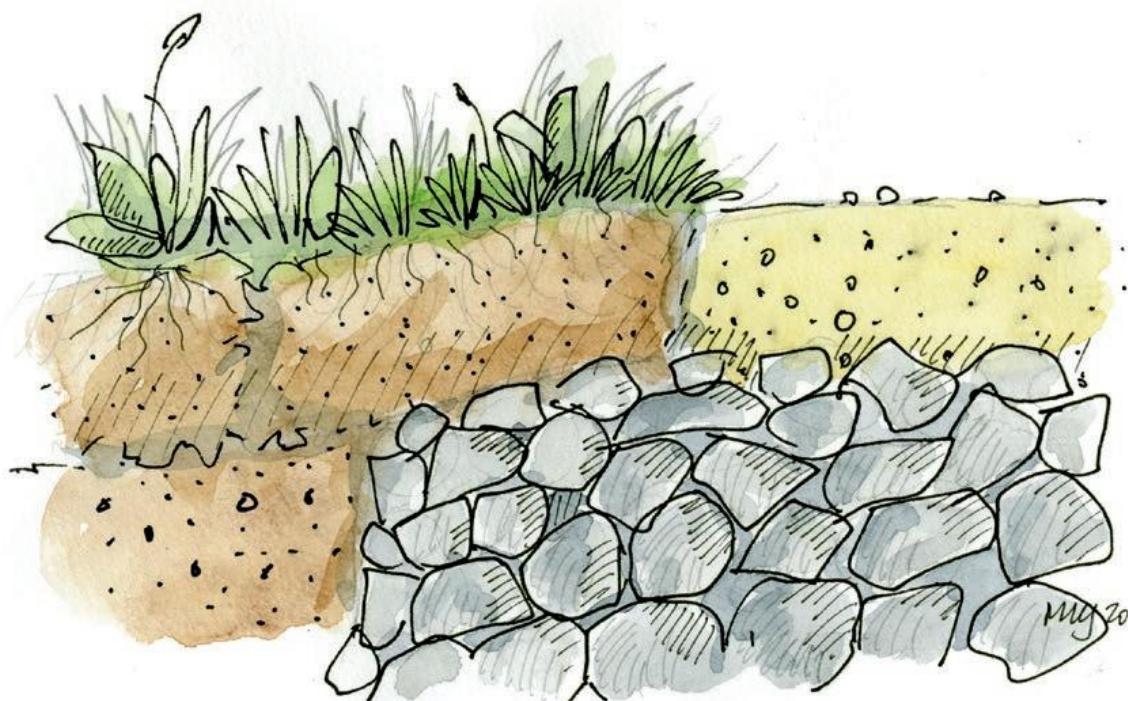
Tvørskurðurin verður altíð skoðaður eftir viðurskiftunum á staðnum, so gøtan lagar seg eftir umhvørvi og rennandi vatni. Hetta er sostatt ikki ein fyrimynd, sum hóskar til alt. Tað eru altíð staðbundnu viðurskiftini og lendið sjálvt, ið gera av, hvussu gøtan skal vera háttað.

Gøta við burðarlagi, sum tryggjar botnin, og við slitlagi omaná. Á bleytum botni verður styrkt serliga nögv við fipurdúki ella geomottum, sum kunnu javna trýstið á botninum, so gøtan ikki smokkar.

Burðarlagið er beinagrindin í gøtuni. Tað kann vera sligið grót eller annað grovt avveitandi grót, ið verður trampað væl saman, kanska við einum vibratori, so tilfarið liggar fast. Omaná verður lagt eitt lag við smáum gróti, sum setur niður ímillum størra grótið í botninum. Hvussu djúpt í lendið gøtan verður løgd er treytað av, hvussu botnurin er, og hvat gøtan skal klára. Vanliga eru 2 spakadýpdir (40 cm) nóg mikið, og tá er burðarlagið um 30 cm og slitlagið 10 cm.

Burðarlagið eigur at vera í minsta lagi 10 cm breiðari enn slitlagið. Tað gevur sterkari jaðara og sterka grund undir tí flagi, ið verður lagt fyri at tryggja götujaðaran.

Eyka botntrygging. Á bleytum botni kunnu fipurdúkur, geomottur ella annað trýstjavnandi tilfar verða brúkt niðast í götuni. Tilfarið verður bara lagt í botnin á götuni. Ikki fram við síðunum, tí tá er vandi fyri, at dúkurin kemur undan og skemmir úrslitið.

Slitlagið liggur oman á burðarlagnum. Fyri at verja yvirflatan ímóti máan skal yvirflatin hava tvørfall, annaðhvort halla í annað borð ella bæði, so vatnið setur skjótt av.

Markið millum slitlag og jaðara skal vera javnt, so vatn ódarvað rennur av götuni. Slitlagið skal helst kunna trýstast saman til tættan, slit-sterkan flata. Ein blanding av roydgróti og blandað grótbrosttilfar 50/50 hóskar væl. Har tað ber til, er ráðiligt at leggja götuna á bera hellu. Tá er bara neyðugt at merkja farleiðina t.d. við at leggja steinar fram við götujaðaranum.

TVØRSKURÐUR AV GØTU, *framhald*

Götujaðarin avmarkar götuna, heldur slitlagnum og tryggjar, at tað ikki ríður útav. Hann er vanliga úr mógví ella mold á staðnum og verður sáddur. Jaðarin skal sampakka við lendið og falla inn í umhvørvið. Grót kann verða brúkt til at tryggja jaðaran, men bara har tað kann styrkja og gera sítt til, at hon heldur betur. Sniðið má tó ikki hava dám av urtagarði.

Har, ið bratt er, mugu jaðrarar verða serliga væl tryggjaðir báðumegin, so einki ríður útav. Í serliga brøttum lendi kann tað vera neyðugt at laða stuðulsgarðar. At laða stuðulsgarðar krevur serligt hegni. (Sí dømi á s. 24.)

Tvørfall. Yvirflatin á gøtuni skal halla út ímóti jaðaranum, so vatnið rennur skjótt av. Vanliga er gøtan kúput á miðjuni, so vatnið setur av. Ber tað ikki til, skal vatnið renna av øðrumegin.

TVØRSKURÐUR AV GØTU, *framhald*

Longdarfall. Hvussu nógv fall eftir longdini ein góta skal hava, er treytað av lendinum. Tað sama er galldandi við gótuflatanum. Ikki slepst undan, at flatar við grúsi/ skervi verða meira slitnir og máaðir, tess brattari gótan er. Best er at leggja leiðina, so ongar brattar brekkur eru. Serliga á longum teinum slepst næstan ikki undan, at máað verður av gótni. Er hallið meira enn 8 stig, er neyðugt at leggja tvørgrót á gótna, so tilfarið ikki ríður undan. **Á gónum, sum halla meira enn 15 stig, er neyðugt at gera trin á.** (Sí meiri um trappur á s. 25.)

Akkersgrót. Á brøttum teinum (hall oman fyri 8 stig) er vandi fyri, at tilfarið ríður oman eftir gótni. Serliga um slitlagið er leyst og bindur lítið, ella um burturveitingin ikki er góð. Í slíkum fórum eigur akkersgrót at verða lagt við jøvnum millumbilum.

Hall

Frástøða

8-10 STIG: **10-15 m millum akkerini**

10-12 STIG: **5-10 m millum akkerini**

12-16 STIG: **3-5 m millum akkerini**

Endamálið við akkersgróti er at forða fyri, at tilfarið ríður undan. Talan er ikki um trin, men um stórt grót ájavnt við gøtubrekkuna. Akkersgrótið verður sett tvørtur um gøtuna, vinkulrætt á kósina.

STEINURIN SKAL RØKKA TVØRTUR UM ALLA BREIDDINA OG LIGGJA DJÚPT Í BURÐARLAGNUM (MINST 20 CM).

At fáa gróður í aftur fram við gøtuni. Tað inntriv í lendið, sum arbeiðið við gøtum hevur við sær, ger, at ber mold liggur fram við gøtuni. Moldin, ið loypur av, verður javnað út í lendinum og evnar nýtt lendi kring gøtuna. Moldin skolar burtur, um eingin gróður hevur fest seg, áðrenn veturn kemur. Ein partur, og serliga gótujaðararnir, verður tyrvdur við tí flagi, ið varð grivið omanav. Best er at nýta flag úr økinum til at fjala bera mold, um tað ber til. Í summum fórum kann tó vera neyðugt at sáa nýtt gras í beru blettirnar, ið eru eftir.

Vanligt stuttvaksið grasvallargras kann verða sátt. Grasvallargras krevur nógva føðslu, og tí vinnur tann natúrligi gróðurin, sum trúist í kargari jørð, á grasinum. Sádda grasið kann binda jørðina, til hini sløgini taka yvir. Tað er týdningarmikið, at sátt verður á vári ella um summaríð, so gróðurin kann festa seg, áðrenn veturn kemur.

*Hellur eru sera sterkt góтулаг,
men krevja, eins og trappur,
gott grundarlag, so einstøku
hellurnar liggja fastar*

AÐRIR GØTUFLATAR

Ber hella. Gøta kann verða leidd eftir hellu, um hon liggur á leiðini. Tá slepst undan at grava og flyta tilfar og at gera seg inn á gróðurin. Hinvegin krevur tað, at gongdin verður stýrd, og at gøtan verður væl avmarkað, t.d. við at leggja smágrót fram við røttu leiðini.

Hellur. Fyrr var vanligt at brúka stórar flatar steinar ella hellur til gótur. Hesar gótur eru framvegis sjónligar ymsastaðni, sum t.d. á myndini, ið er tикиn í Tinganesi. Hetta er sera sterkt gókulag, men krevur, eins og trappur, gott grundarlag, so einstóku hellurnar liggja fastar.

Neyðugt er at grava út og nýta støðufast tilfar, ið hellurnar verða lagdar oman á. Fellingarnar millum hellurnar verða fyltar við steinkílum og øðrum grovum tilfari, ið ikki verður skolað burtur, og sum forðar, at hellurnar ikki ríða undan. Til tess at tryggja støðufesti er eisini neyðugt at brúka grót, ið stingur djúpt.

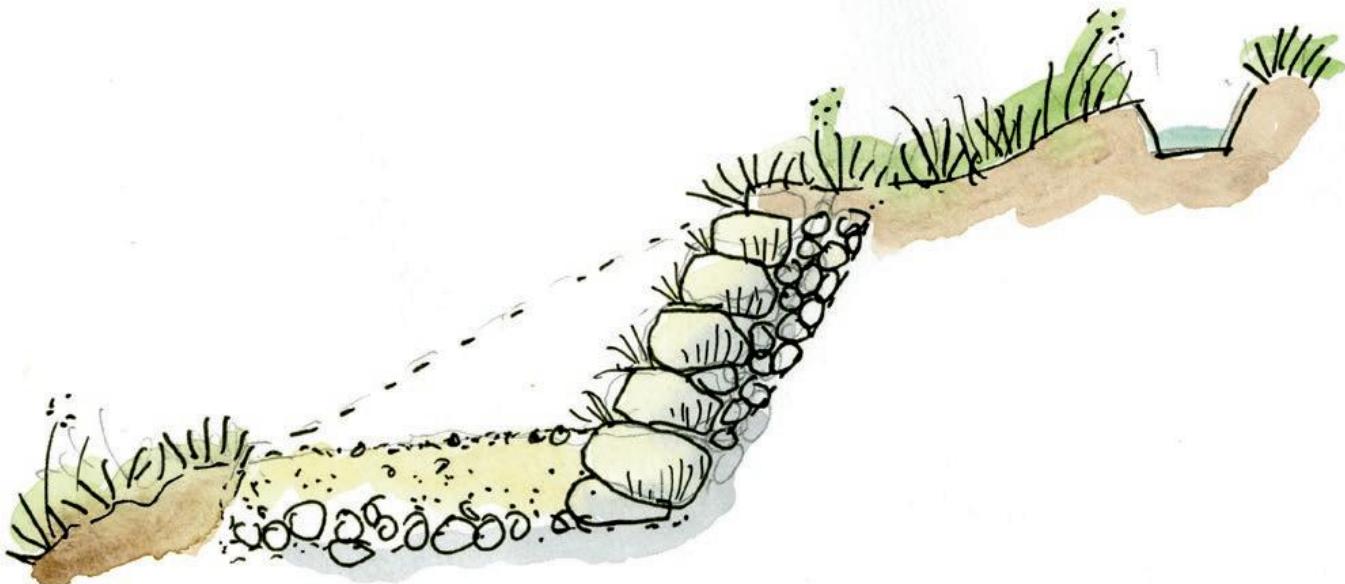
Henda loysnin krevur meira handverk og treytar, at hóskiligt tilfar er á leiðini. Gott er at leggja hellur, har grúsgøtur ikki halda. Vanliga er tað á longum, brøttum góturnum, har gryvjur og burturveiting ikki kunnu forða fyri, at vatn rennur eftir gótni. Hellurnar kunnu verða lagdar saman við trappum.

STUÐULSGARÐAR

Á teinum, har omansleipið er, kann vera neyðugt at tryggja jaðararnar, so tilfar ikki ríður oman á götuna. Hetta kann verða gjort við stuðuls-gørðum, ið tryggja götuna móti skriðum og máan.

Hetta verður gjort við stórum grundarsteinum, ið hava gott undirlag. Síðani verður jaðarin laðaður við stórum, djúpum steinum, so úrslitið verður ein sterk og samanhangandi eind. Aftan fyri jaðaran verður grovt grót lagt, so vatnið setir væl frá. Oman fyri stuðulsjaðaran er neyðugt at tryggja gott frárensl, so ov nögv vatn ikki rennur niður í laðingina.

Til tess at tryggja støðufesti er neyðugt at laða jaðaran, so hann hellir eitt sindur inneftir, í minsta lagi 10-15 stig. Av trygdarávum verður mælt til, at roynd fólk laða jaðarar, ið eru oman fyri 30 cm.

Til tess at tryggja, at jaðarin sum frá líður fellur væl inn í lendið, ber til at trygda smáar bøkkar í rivurnar, at gróðurin sum frá líður fjalir part av steinsettingini.

TRAPPUR

Á serliga bróttum teinum, har máað verður ógvisliga av gótuni, kann verða neyðugt at gera trappur. At leggja trappuhellur er krevjandi uppgáva, ið krevur royndir, men ein væl gjørd trappa úr gróti er bæði trygg at ganga á og sera vøkur á at líta.

Trappurnar skulu helst vera úr tilfari á staðnum. Trappan skal helst verða gjørd úr so mikið stórum hellum og á so mikið góðari grund, at betong er óneyðugt.

Hvør einstök trappuhella skal vera passaliga stór og liggja föst. Trappan skal legna seg eftir lendinum. Tað merkir, at javnt stev og sama trinhædd og -dýpd sum í vanligari trappu, verður ikki talan um. Harafturímóti kann verða strembað eftir einum natúrligari sniði, sum leggur seg ógáað inn í lendið. Trappan eigur at vera so mikið góð at ganga í, at fólk ikki fara aðrar leiðir. Tað merkir, at flatin og hallið á trinunum skulu vera soleiðis háttað, at tey eru góð at ganga á.

*Gróttrappa á bygdagötuni
Leirvík-Norðragöta*

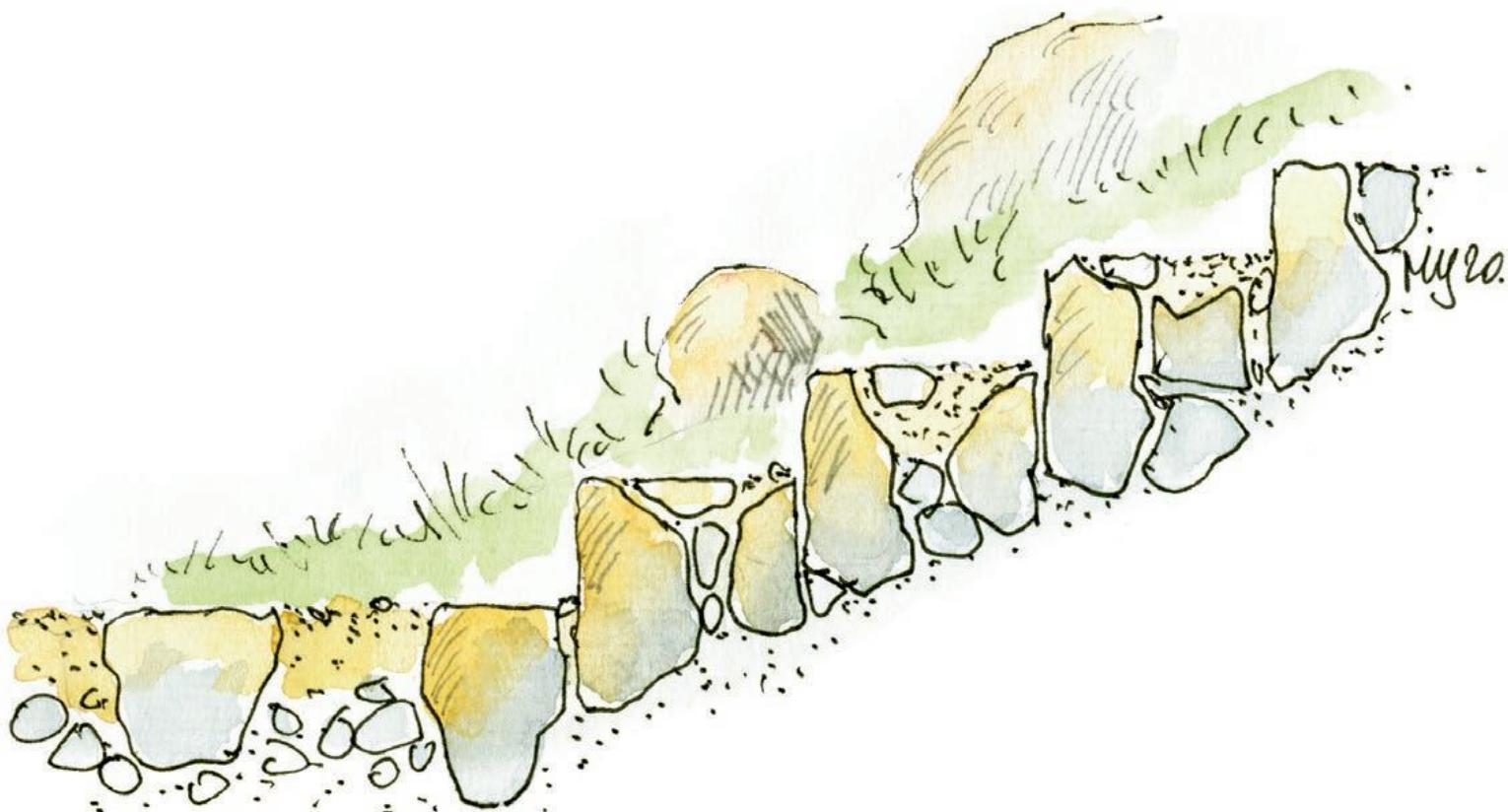
*Gróttrappa á bygdagötuni
Leirvík-Norðragöta*

AÐALREGLUR OG ARBEIÐSLAG

TRAPPUR, framhald

Nýt grót, ið liggur nærhendis. Tað skal vera í stødd og skapi soleiðis at tað liggur fast, helst djúpt, og er fast í undirlagnum. Uttari kanturin á trinimum skal helst vera rættiliga hvassur, so trinið er støðugt og gott at stíga á (**sí tekning**).

Umráðandi er at tryggja góða grund undir trappuni, so hon heldur til bæði gongd og vætu.

Tað er best, um trappurnar hava sama hall og trin, tó at tað ofta ikki er gjörligt.

Uttari kanturin á trinunum skal helst vera rættiliga hvassur, so trinini kennast trygg og støðug at traðka á.

Tó er tað oftast lendið, ið ger av, hvussu trappan sær út.

*Einstaka trappuhellan
skal vera passaliga stór
og liggja föst.
Trappan skal legna seg
eftir lendinum*

Á longum teinum, har lendið loyvir tí, ber til at gera götulongdir ella dvalarvikar millum trinini.

Leið rennandi vatn út um trappuna, so tað ikki matar av grundini, t.d. við at leggja tvørveitir ovast á trappuni.

Best er at leggja trappuna soleiðis, at hon bæði byrjar og endar á sløttum. Á tann hátt tryggjar tú m.a., at tilfar ikki rennur oman eftir trappuni, tá ið áarföri er.

Trappan skal snúgva seg eftir lendinum. Ikki er neyðugt at høgga grótið til. Eru trinini ójövn í breidd og skapi, fellur trappan betur inn í lendið og samsvarar betur við landslagið.

TRAPPUR, framhald

DÓMI UM TRAPPULOYSN

Ein væl gjørd trappa tolir nógv vatn. Tó er neyðugt at tryggja, at vatnið verður veitt burtur bæði í erva og í neðra. Tað er stórarbeiði, ið bara verður gjørt, um ikki ber til at flyta gótna á hóskiligari stað.

Her sæst dömi um brekku, har vatnið hevur máað svørð og smásteinar omanav. Verður onki gjørt á slíkum strekki, kemur helst sum frá líður djúp renna í lendið. Orsakað av hallinum og nógva vatninum, ið rennur her, tá ið áarföri er, er torfört at gera haldfóran yvirflata her.

Tí er trappa kanska ein loysn.

AT VEITA VATN BURTUR

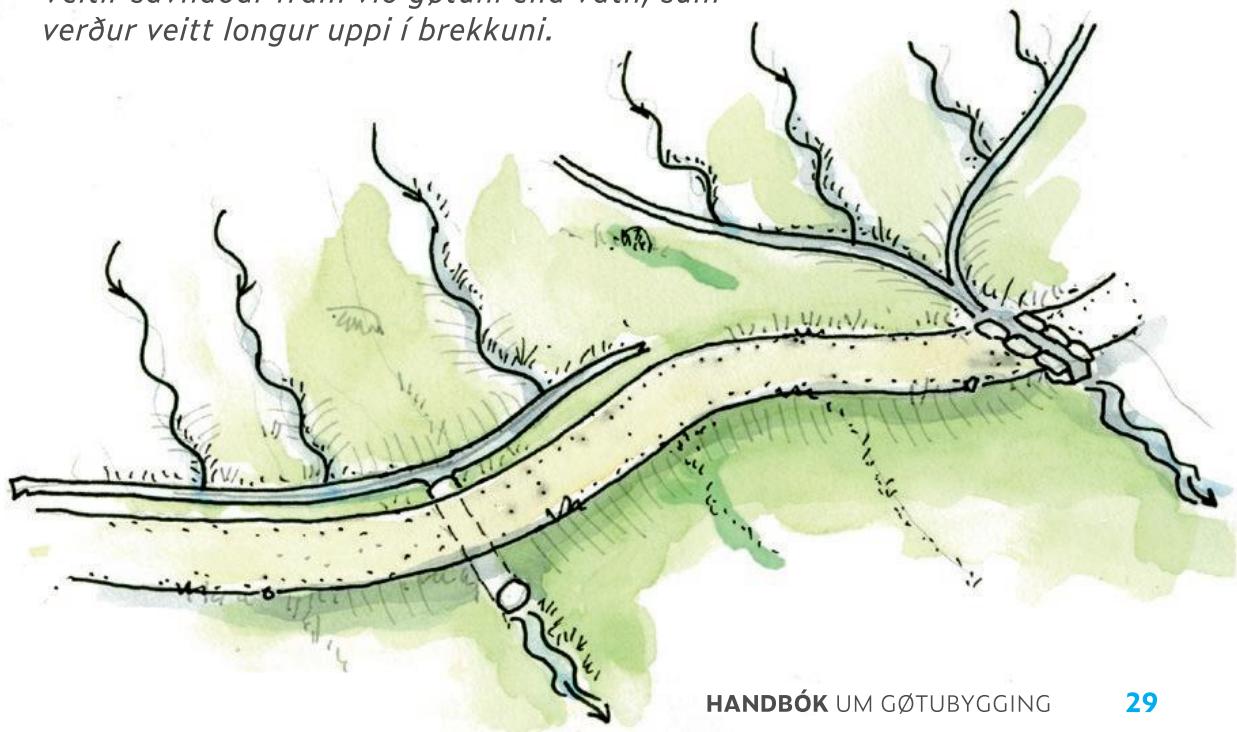
Aðalreglur og tókni

Rennandi vatn er stórrsta hóvuðbrýggið hjá teimum, ið gera götur. Nógva affallið slítur alsamt bæði flata og grundarlag. Hvussu vatnið verður beint burtur ger allan munin á götuni.

Munur er gjørdur á 1) vatni, ið rennur uttan fyrir götuna og 2) vatni, ið rennur tvörtur um götuna:

- 1. Hvussu vatnið rennur uttan fyrir götuna.** Götur, sum fara tvörtur um omansleipið lendi, ganga tvörtur um áir og rennur. Niðanfyri er lýst, hvussu vatn kann verða leitt tvörtur um götuna. Áðrenn vatnið rennur so langt, og fyri at sleppa undan óneyðuga nógvum rennum tvörtur um götuna, má verða kannað, um til ber at savna fleiri rennur í eina veit og fáa vatnið í færri tvørrennur. Um lendið er soleiðis, at til ber at hava fleiri samligravir framvið, er tað ein góð loysn. Í brøttum lendi ber tað ikki altíð til, og tá er neyðugt at grava veitirnar ovari í lendenum. Grava veitirnar uppi í brekkuni og savna rennurnar í eina lítla á, sum onkursvegna fæst tvörtur um götuna. Grava tó ikki fleiri veitir enn neyðugt.

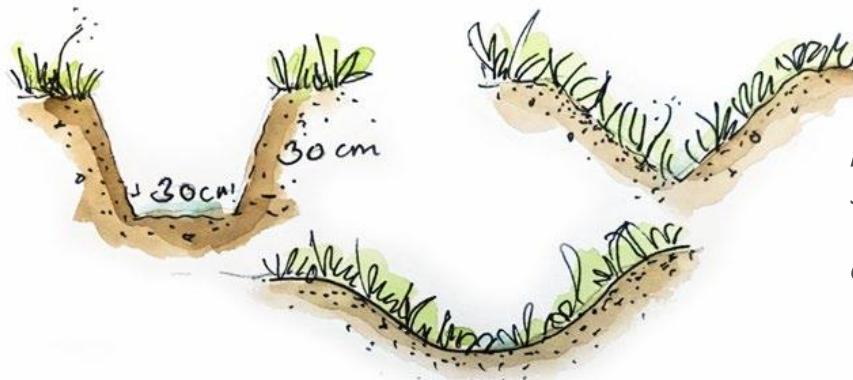
Veitir savnaðar fram við götuni ella vatn, sum verður veitt longur uppi í brekkuni.

AT VEITA VATN BURTUR, *framhald*

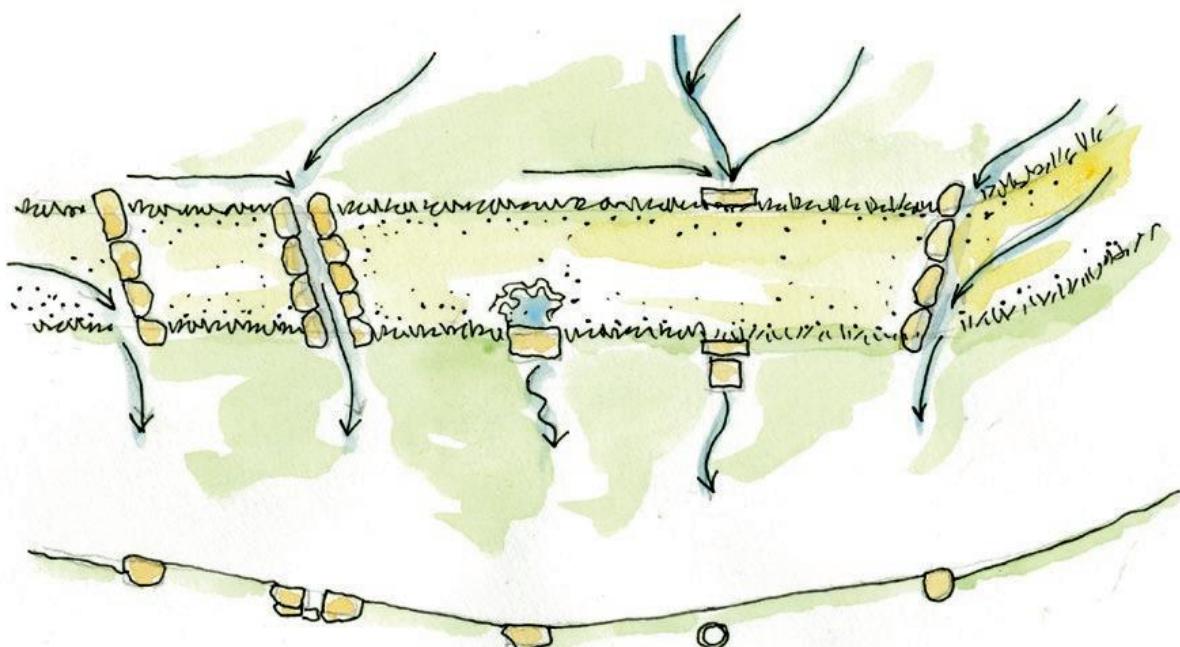
Veitir hava tað endamál at beina ella savna vatn í haganum. Tær mugu verða grivnar við umhugsni, so tær savna so nögv vatn, sum til ber, og ikki eru so sjónskar.

Veitir kunnu hava ymsan tvørskurð:

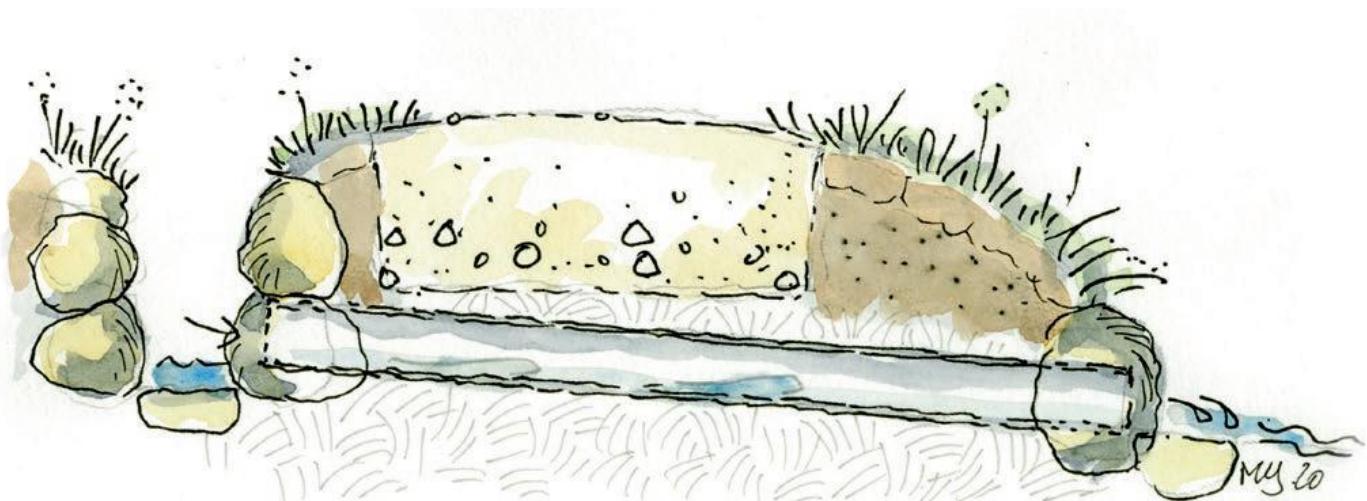
Fleiri mæla til at brúka spísku veitina, ið sigst vera meiri sjálvreinsandi enn hinarr.

2. **Hvussu vatnið rennur tvörtur um götuna.** Tað er sera týdningarmikið at tryggja, at vatn sleppur tvörtur um götuna og burtur frá yvirflatanum, so at slitlag og grundarlag ikki ferst. Niðanfyri er eitt yvirlit yvir ymsar loysnir, ið kunnu brúkast.

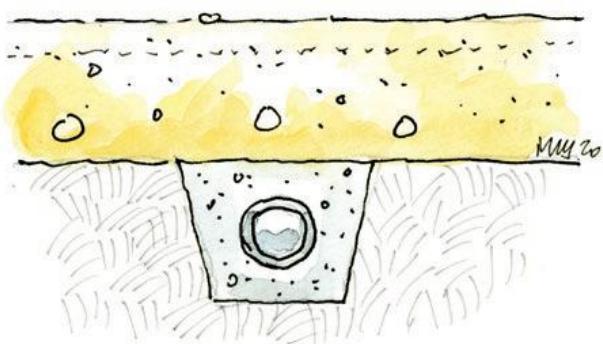
Dómi um götu, har vatn verður veitt fram við henni og tvörtur um hana á ymsan hátt.

Rør verða lögð undir götuna: Soleiðis er vanligast at beina vatn tvørtur um götuna. Úr eini veit verður rør lagt tvørturum við tí tjykd, sum klárar at svølgja. Hægri endin verður lagdur nakað upp frá botni, so rørið ikki tippist so lættliga. Rørið skal, har tað ber til, liggja væl undir götuni, so tað ikki liggur bert, tá ið götan slítist. Rørini verða lögð í grivna veit, ið verður fylt við tilfari, sum vatnið sílar ígøgnum. Liggur götan á hellu, verður opin renna gjørd tvørturum.

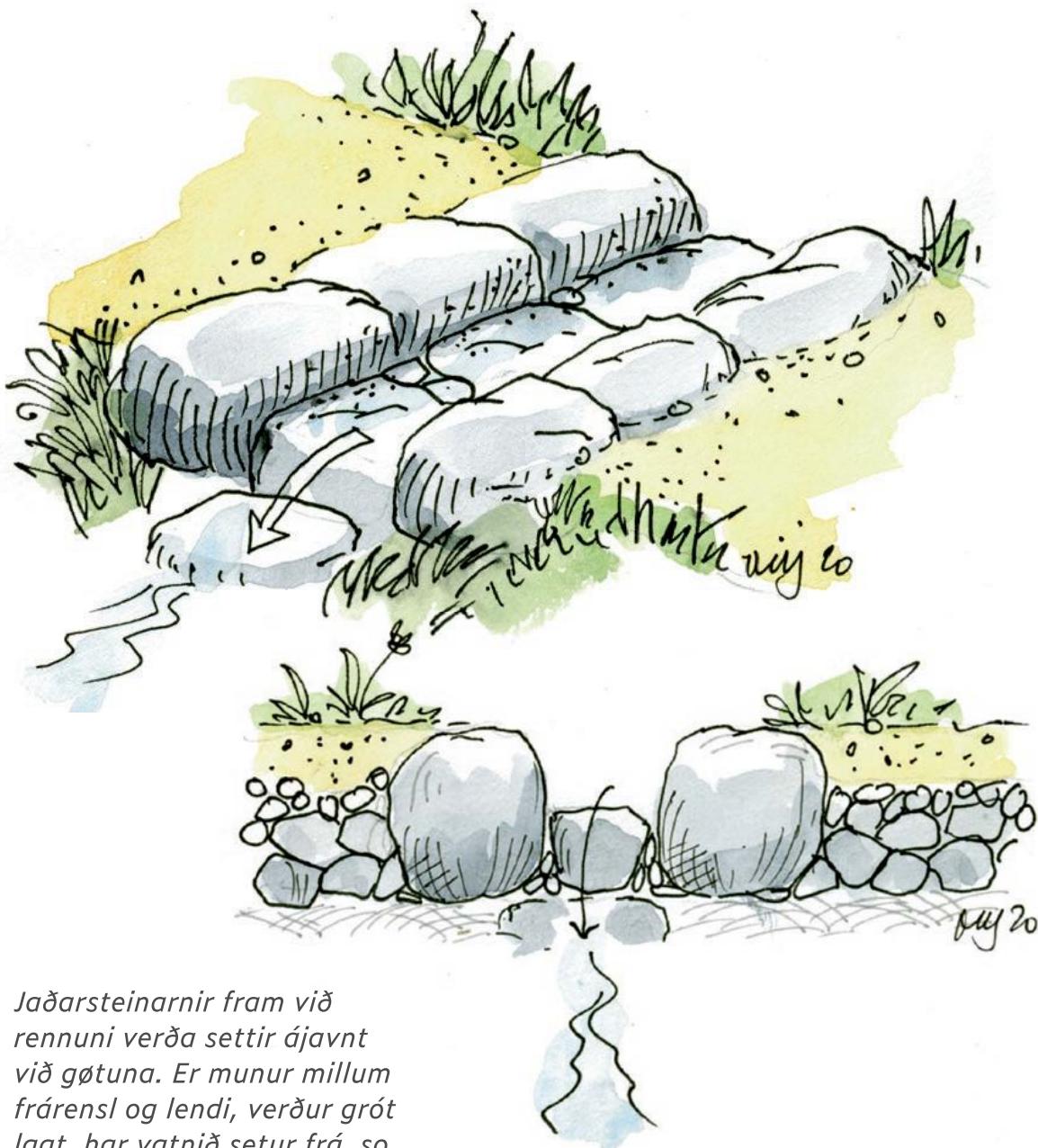
Rørið skal halla, og opið skal vera lett at reinsa. Jaðarin rundan um inn- og útrensl skal vera fastur og verða lagdur passaliga langt frá götuni. Umráðandi er, at rørmunnin er væl fjaldur undir gróti og/ella flagi og ikki sæst. Inntakið, har vatnið rennur inn í rørið, má vera rúmligt.

Rør undir götuni. Gev gætur, at rørið skal liggja undir burðarlagnum, ber tað til.

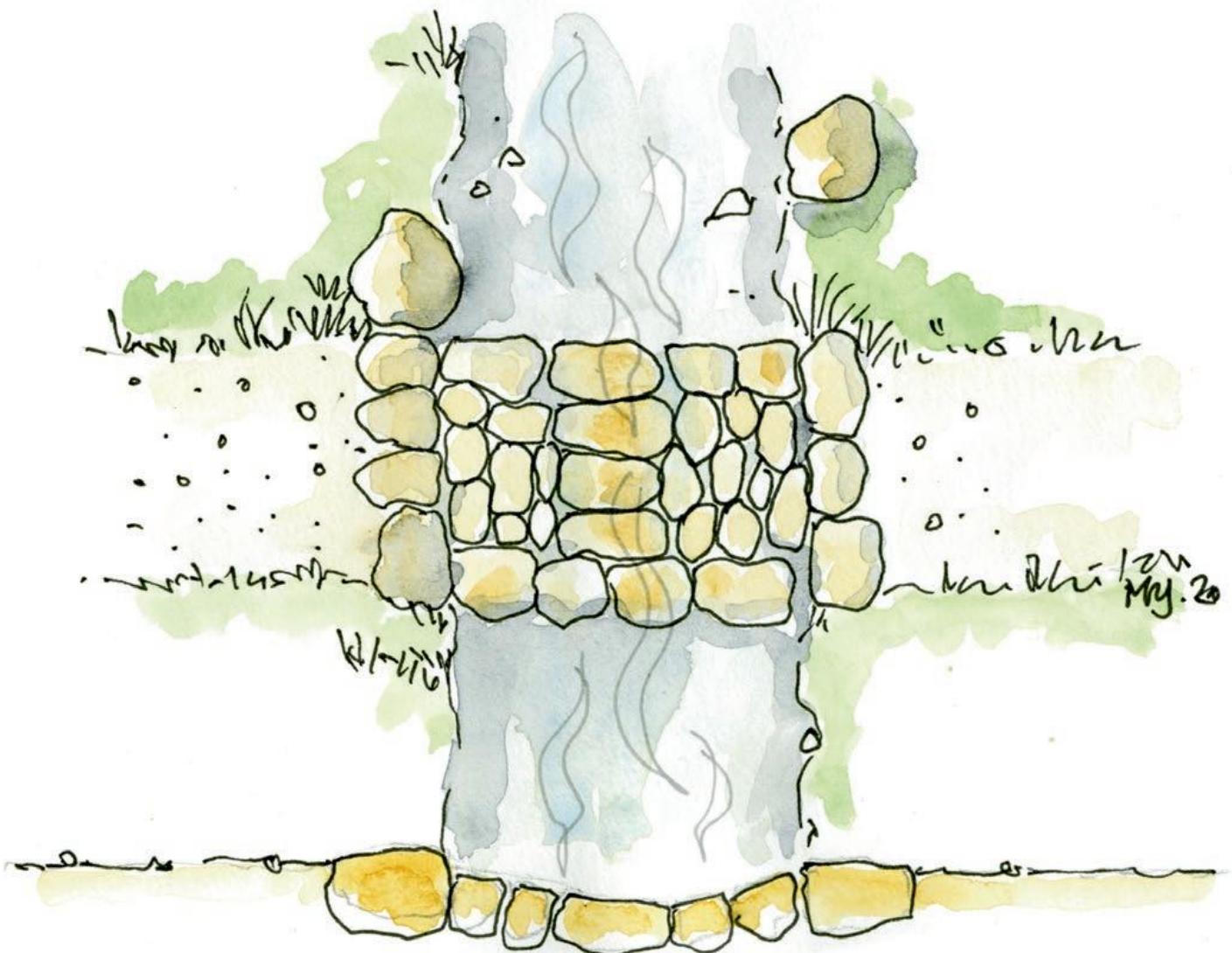

AT VEITA VATN BURTUR, framhald

Vatn rennur í opnari rennu (opin tvørveit): Opin grótveit er sterk og fær vatnið at renna tvörtur um götuna. Rennan er lettari at reinsa, men krevur fólk, ið dugir at leggja hana. Grótið má ikki vera ov smátt og skal liggja fast í burðarlagnum, so tað heldur ímóti gongd og máan. Tvørveit kann verða nýtt, har ov grunt er at leggja rør.

Vað: Í áum, ella har ikki slepst framat at grava, kann vatnið renna tvørtur um lögasteinar. Vatnið má ikki renna ov hart, og tað skulu helst vera rímiliga stórar, flatar og passaliga djúpar hellur, serliga fram við bakkanum og mitt úti á vaðnum.

Vað: Stórar hellur, sum liggja væl fram við bakkanum og í miðjuni, har áin rennur harðast.

AT VEITA VATN BURTUR, *framhald*

Yvirflatavatn verður beint burtur. Hevur vatnið lyndi til at renna eftir götuni, kann tað verða beint til viks við kalandi steinraði við jövnum millumbili. Á tann hátt slepst undan, at vatnið grepur rennur í götuna og máar burtur av henni. Brúkt verður stórt grót, sum verður lagt djúpt og fast.

Hyljar á götuni. Har götan er lægst, savnast hyljar. Har kann ein lágur grótkantur verða settur í staðin fyrir flagjaðaran, so vatnið setur frá.

Grót verður lagt í jaðaran, so hylurin verður tömdur uttan at máa av jaðaranum.

TILFAR OG AMBOÐ

Mælt verður altíð til at brúka tilfar á staðnum, so gótan fellur væl inni í lendið. Tað er neyðugt at ansa eftir, at tilfar verður tikið har, ið nóg mikið er til, so tað, ið tikið verður, ikki ger sár í lendið.

Tilfar á staðnum:

- **Grót:** Sløðist í lendinum í ymsari stødd og nøgd. Okkurt kann verða grivið fram, annað hentað í haganum. Grót, sum liggur omaná, má ikki verða tikið soleiðis, at opin sár koma í lendið. Fínari, blandað gróttifar sum smágrót og eyrur kann verða brúkt til yvirflatan.
- **Áarsandur:** Serliga í stórum áum liggur sandur fínari og grovari. Eru síl í ánni, verður sandurin ikki tики í gýtingartíðini.
- **Urð:** Niðan fyrir hamrar og líðir eru rúgvur av tilfari í ymsari stødd. Ofta er lendið svarðað aftur, men til ber at skera flagið av, taka tilfarið og leggja flagið aftur. Hvussu tilfarið verður brúkt er treytað av góðskuni, men vanliga kann tað verða nýtt til fastar fyllingar og fyllu í góturnar.
- **Flag:** Flag er gott tilfar. Serliga til at tryggja jaðararnar, til byrgingar og at fjala rør. Flagið verður helst grivið omanav á staðnum. Tá ið veitir verða grivnar, verður flagið lagt til viks til nýtslu seinni.
- **Mold:** Grivin mold verður brúkt til skráar og sum fylla til flag, ið er lagt út.
- **Blandað mold og sandur:** Blandað tilfar kann verða nýtt sum fylla til kantar fram við góturnum og onnur inntriv.

*Brúka tilfar á staðnum, so gøtan
fellur væl inn í lendið.
Tað, ið tikið verður, má ikki gera
sár í lendið, sum misprýða*

TILFAR OG AMBOÐ, *framhald***Tilfar aðrastaðni:**

- **Royðugrót:** Sterkasta og kanska eisini vakrasta slitlagið fæst við at nýta knúst royðugrót. Royða er reydliga tilfarið, ið liggur millum basaltfláirnar og er úr ósku frá eldgosi og basaltsandi. Tá ið tilfarið verður knúst, virkar tað sum kitt, ið bindur tilfarið saman, ið ger hetta serliga væl skikkað sum slitlag.

Hetta er tó tilfar, ið kann vera torfört at útvega, og oftast er neyðugt at útvega og virka tilfarið sjálvur. Viðhvört hevur Landsverk blanding av royðu og basalti, ið til ber at keypa, á goymslu.

- **Grót:** Til burðarlagið kann vera neyðugt at útvega tilfar úr grót-broti. Ofta er gott at brúka steinar/skerv í ymsari stødd til hetta endamálið, t.d. støddirnar 0-75 ella 0-250. Til slitlagið er gott at brúka fínaru skervblandingarnar, t.d. støddina 0-8. Yvirflatar við skervblanding máa lættari burtur, tí tilfarið ikki bindur so væl saman. Tí er best at blanda eitt sindur av royðutilfari upp í skervin, so flatin verður fastari. Verður skervblanding nýtt, er alneyðugt at tryggja, at vatnið setir væl frá gótni, so tilfarið ikki skolar omanav. Sum frá líður verður flatin tó fastari og sterkari, tí tilfarið spakuliga setir seg og verður fast í lendið.
- **Fipurdúkur og geonet:** Kann verða brúkt í botninum á gótnum sum botntrygging. Fipurdúkur má ikki leggjast upp eftir síðunum á burðarlagnum og ikki beint undir slitlagnum. Tað skal vera so mikið av botntrygging á, at tað ikki liggur bert, tá ið máað verður omanav.
- **Trýstviðgört (impregnerað) timbur:** Eigur ikki at verða brúkt. Í undantaksföri kann tó vera neyðugt at brúka timbur til trappur, har grót ikki verður liggjandi. Tá skal tað gerast so ógáað, at tað fellur inn í umhvørvið, og bara har, aðrar loysnir ikki bera til. Timbur verður ikki brúkt til at tryggja gótujaðarar.
- **Betong:** Eigur ikki at verða brúkt. Alt grótarbeiði, t.e. grótgarðar, trappur, grótleggingar o.tíl., verður gjørt so vandaliga, at tað einans er neyðugt at brúka klípi sum trygd.

Amboð:

Tað er skilagott at hava góð amboð.

Til vanligar, smáar uppgávur er gott at hava hesi amboð:

- Spakar
- Hakar
- Krákuney
- Hakkara
- Rívu
- Hálvmána
- Leirkvísl (*Ein kvísl, ið hevur grovar tindar – til at loysa fasta mold o.a.*)
- Veitagrev (*Trivaligt, avlangt spakagrev til at grava djúpar, smalar veitir til fráreinsl*)

Amboð til grótarbeiði

- Jarnbrot
- Kúbein
- Sleggja
- Meitil og kílar
- Sterkir sekkir til at flyta tungar steinar
- Taljur (*til at draga steinar*)
- Setthamari

Flutningur – amboð til at flyta tilfar

- Trillibøra
- Handdrigin vognur
- Motordrivin børa

Trygd

Kunna teg um vandar og hugsa nógv um trygdina.

- Nýt trygdarskógvær
- Nýt trygdarbrilur, t.d. tá ið grót verður høgt
- Oyravernd, um maskinur verða nýttar.

3

ÁBØTUR og umvælingar

Tá ið umvælingar og ábøtur verða gjørðar, er umráðandi at leggja arbeiðið væl til rættis og lýsa uppgávuna so mikið gjølla, at öll, sum eru við – byggiharri, ánarar/festrarar og arbeiðsfólk – vita, hvat tey fara undir

Tað merkir, at arbeiðið, ið gjørt verður, er væl lýst, fólk vita hvør dygdin skal vera, og hvat tað kostar. Tað kann verða orðað í nøkrum málum, fólk seta sær fyrir, hvussu arbeiðið verður gjørt, hvussu tað skal taka seg út, og hvussu tað skal sampakka við umhvørvið.

DØMI UM NØKUR HØVUÐSMÁL, SUM SETT ERU AT RØKKA

- a. Arbeiðið verður gjört við so fáum, men munadyggum tiltökum, sum til ber. Sniðið skal ikki gera seg inn á lendið, men laga seg eftir tí. Broytist landslagið, broytist gøtan eisini. Serliga er tað neyðugt á fjarskotnum leiðum, har týðilic inntriv helst ikki skulu síggjast.
- á. Arbeiðshátturin, nýttur verður, má verða nýttur við atliti at tí lendi og gróðuri, ið er á leiðini. Bara mold og flag við vökstri á staðnum verða nýtt, tá ið endurbött verður. Slög aðrastaðni frá verða bara brúkt har, ið staðbundin slög eftir øllum líkindum skjótt taka yvir.
- b. Arbeiðið skal vera gott handverk og væl frágungið. Alt tað ber til, verður tilfar á staðnum brúkt, sum í liti og vond er í samljóði við umhvørvið. Føroyskt tilfar, sum ikki natúrliga er í lendinum, kann í undantaksföri verða nýtt.
- d. Arbeiðið verður skipað og gjört eftir tí nýtslu, ið er væntandi.
- ð. Krevur lendið serligar loysnir, er neyðugt at umhugsæð væl, hvør loysn verður vald, og hvørjir aðrir möguleikar eru.
- e. Óneyðug skelti og götumerkingar eiga ikki at vera. Lætt skal vera at lesa, hvussu gøtan gongur. Tá slepst undan fleiri frámerkjum, t.d. skeltum, ið siga, hvagar gøtan gongur, og sum kunnu skemma óneyðugt.
- f. Fyri at sleppa undan stórum og dýrum umvælingum eiga göturnar at verða eftirhugdar javnan, so ábøtur kunnu verða gjørðar í góðari tíð. (Sí meiri um røkt í næsta kapitli.)

ORSØKIR TIL LØST Á GØTUR OG LENDI

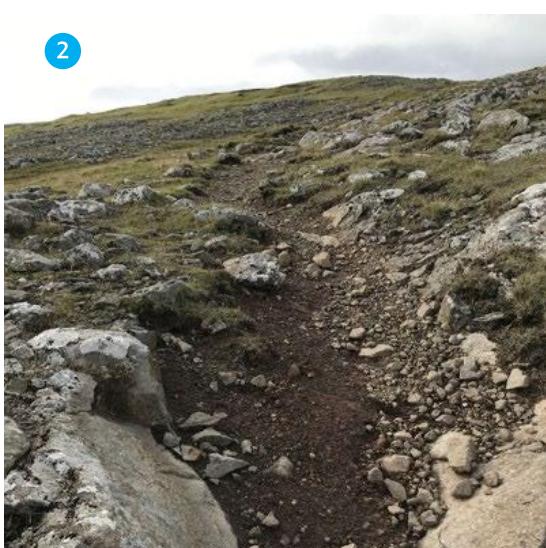
Umvælingar eru vanliga ábøtur á lendið kring götuna og á götuni sjálvari. Vanligastu orsøkirnar til løstir á lendið og götur eru:

- 1. Rennur eftir götuni.** Rennur oman eftir ella tvørtur um götu skola slitlagið burtur og koma niður á grundina.
Hetta hendir ofta, tá ið götan liggur lágt í lendinum og verður til eina lítlá á í áarföri.
- 2. Ójavnir flatar.** Slitlagið er slitið burtur, og ójövn hella ella knortlut undirlendi gera gongdina ótrygga.
- 3. Rás við síðuna av götuni.** Er götan í ringum standi ella ov smeðin, gera fólk rás við síðuna av götuni. Sum frá líður verður hol slitið á gróðurin, og í ringasta føri máast áskotið burtur.
Tað hevur við sær, at svørðurin máast burtur, og sum frá líður kann tað hava skaðiliga ávirkan á jörðildi og gróður víða um.
- 4. Oyðilagdur gróður.** Ervagróður er viðbrekin, og tað er drúgfört og ringt at fáa hann at taka við aftur.
- 5. Vatn á götuni.** Størsta orsøk til slit og oyðilagdar götur er nógva vætan, ið eyðkennir føroyska veðurlagið. Orsøkirnar eru vanliga, at vatnið verður ikki nóg væl veitt burtur, og göturnar eru ikki nóg sterkar. Tí slítast bæði göta og lendið rundanum.

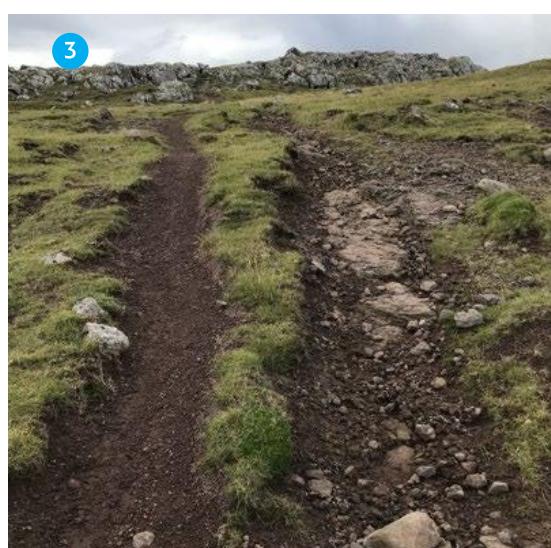
Á síðu 29–35 ber til at kunna seg um loysnir, sum loysa flestu skaðar, ið væta kann hava við sær

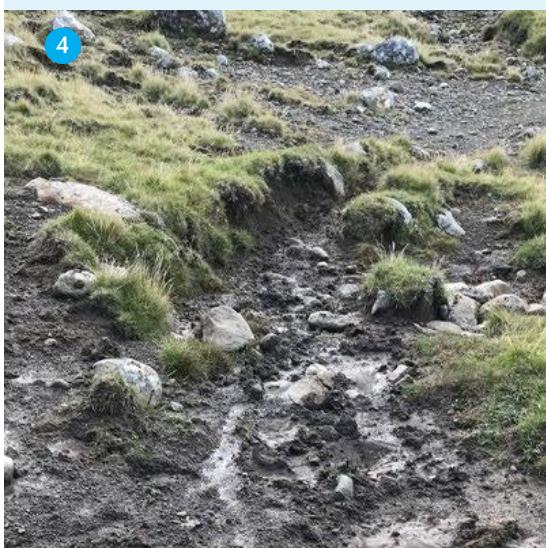
Rennur eftir götuni

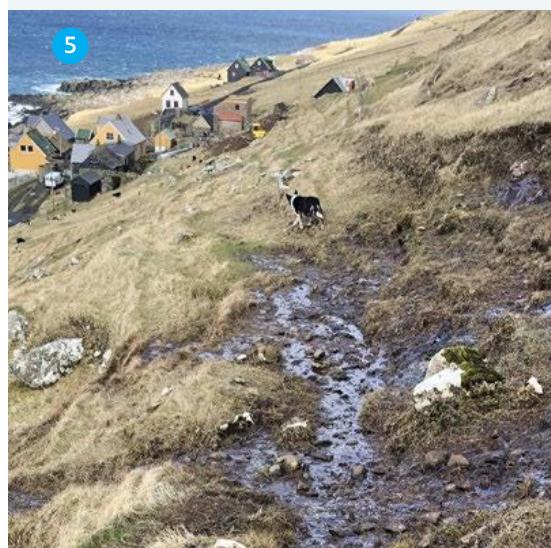
Ójavnir flatar

Rás við síðuna av götuni

Oyðilagdur gróður

Vatn á götuni

ÁBØTUR OG UMVÆLINGAR

ORSØKIR TIL LØST Á GØTUR OG LENDI, *framhald*

Tá ið vælt verður um, snýr arbeiðið seg fyrst og fremst um:

- **Hvat kann gerast við vatn á gøtuni?** Hagin kann verða skorin upp, so vatnið rennur tvørtur um gøtuna á ávísum støðum. Vanliga verða stórir og smáir lókir savnaðir í færri rennur, sum sleppa inn undir ella tvørtur um gøtuna. Grøv fram við gøtuni, veitir undir gøtuni, opnar tvørrennur, vað og tilíkt (sí s. 30).

- **At væla um og styrkja gamlar gøtur.** Steinsetting og jaðari verða styrkt, so gøtan tolir meira. Trappur og laðingar á truplum støðum við dyggum og styrkjandi steinsettingum.

DÓMI UM UMVÆLING VIÐ STEINSETING

Umvælingin krevur:

- At leggja eitt botnlag
- At tryggja jaðaran móti máan bæði í erva og neðra
- At byggja tvørrennur við jøvnum millumrúmi og at fáa hall á gótuna, so vætan setur frá
- At fáa gróðurin í aftur, har sár síggjast eftir arbeiði, helst við bøkkum, ið eru skornir frá

Myndin víðir eitt vanligt dómi um, hvussu ein rás ella góta við avmarkaðum tilfari og ótálmaðum vatni kann síggja út, sum tíðin líður. Gróðurin og natúrliga jarðarlagið verða sum frá líður skolað burtur, og gótan máast burtur, til komið verður niður á hella.

Regnið hevur skolað alt fínt tilfar burtur, og eftir eru bara hella og storri steinar.

ÁBØTUR OG UMVÆLINGAR

ORSØKIR TIL LØST Á GØTUR OG LENDI, *framhald*

At leggja gøtuna um. Stundum ber ikki til at loysa trupulleikarnar, tí gøtan liggar skeivt. Tað hendir ofta, tá ið gøtur eru lagdar beina leið niðan eftir brøttum lendi, og í øðrum fórum, tá ið neyðugu fyrilitini fyri lendinum ikki eru tikan við. Tá eigur gøtan at verða løgd um og løgd betur eftir lendinum. Verður tað gjørt, skal gamla gøtustrekkið verða stongt, hampað aftur og ikki brúkt, so gróður kemur fyri seg aftur.

At fáa gróður at koma fyri seg aftur. Har gróður er skaddur, skal hann koma fyri seg aftur. Orsøkin kann vera slit, sum stendst av, at fólk ganga við síðuna av gøtuni og traðka jaðaran niður. Tað kann verða bøtt við flagi, ella mold, sum sátt verður í, kanska styrkt við geonetí ella eitt sindur av hvørjum. Ávirkaðu økini verða stongd, til umvælingin er liðug, og gróðurin er komin fyri seg aftur.

*Soleiðis sá farleiðin niðan á Ovara Nasa við Gjógv út,
áðrenn trappan varð gjörd.*

Hetta er gott dömi um, hvussu nógv væta matar burtur av brattlendi, har fólk ganga. Besta loysnin hevði verið at lagt leiðina um, so hon legnaði seg natúrliga eftir lendinum við einari rás, ið skákaði niðaneftir. Ber tað ikki til, t.d. orsakað av ognarviðurskiftum ella øðrum, er einasta loysn at gera trappu.

EIN VÆL FYRISKIPAÐ UMVÆLING KANN VERA LØGD SOLEIÐIS TIL RÆTTIS:

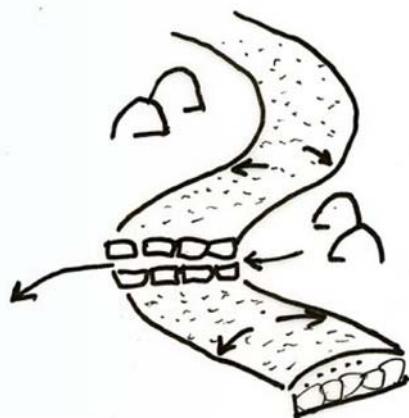
Hvat er trupulleikin?

Göta við ójavnum flata og hyljum/vætu á götuni. Orsakað av vætuni tekur gongufólk ið sniðgötur, har turt er, og slitið kring götuna breiðir seg.

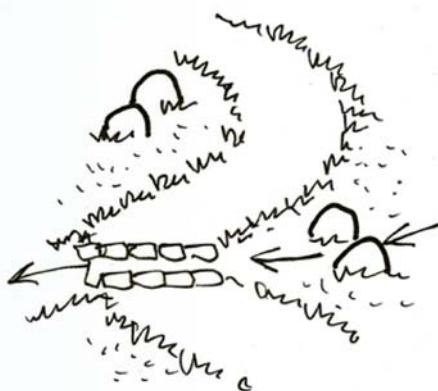
Umvæling

Götuflatin skal hækkaðast við nýggjum burðarlagi og slitlagi, og opnar tvørveitir verða gjørdar, so vatnið setir frá götuni.

Liðuggerð

Flag verður lagt fram við umvældu götuni. Stórir steinar verða lagdir, so teir forða fólk at ganga á slóðini við síðuna av götuni. Svørður verður lagdur í sporini og kanska mold sádd við grasfræi.

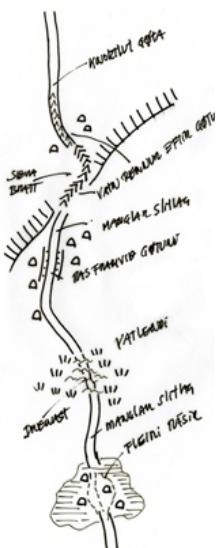
YMSU STIGINI Í ARBEIÐINUM

1. Skrásett verður, hvussu götan og lendið fram við henni eru skikkað. Götan verður kannað, og skaðar/ trupulleikar verða skrásettir. Ymsar loysnir verða umrøddar at leggja götuna um ella steingja onkran part, og frágreiðing við teksti, skitsum og myndum verður skrivað.

- Hvar eru umvælingar ella ábøtur neyðugar?
- Skrásett verður, hvussu vatn rennur eftir götuni, og hvar trupulleikar standast av vatninum.
- Hvatt er orsókin til, at tórvur er á umvæling og ábótum?
- Við hvørjum amboðum kunnu trupulleikarnir verða loystir?

1. Yvirlitskort

2. Skrásetingarkort

3. Myndir/skitsur/viðmerkingar

At brúka sum grundarlag undir umvælingararbeiðnum ber til at brúka loftmynd, har götan og teir teinarnir, ið krevja ábøtur ella røkt, eru teknað inn (mynd 1).

Við støði í hesi myndini ber til at gera nágreniniligari teknigar, ið lýsa trupulleikan, og hvørjar loysnir eru hóskandi (mynd 2).

Tað kann vera sera hent eisini at brúka myndir, ið vísa, hvussu økið sær út, ella hvør avbjóðingin er (mynd 3).

ÁBØTUR OG UMVÆLINGAR

YMSU STIGINI Í ARBEIÐINUM, *framhald*

- Sniðgeva og lýsa arbeiðið, sum verður gjört.** Grundað á savnaða tilfarið verður uppskot gjort, sum lýsir tað arbeiðið, ið sett verður í verk.

Uppskotið má eisini hava upplýsingar um tilfar á staðnum, sum verður nýtt. Verður partur av arbeiðnum grundað á tilfar á staðnum, verður greitt frá, hvar tilfarið er, hvussu nógv er til, og hvussu inntriv kunnu bøtast.

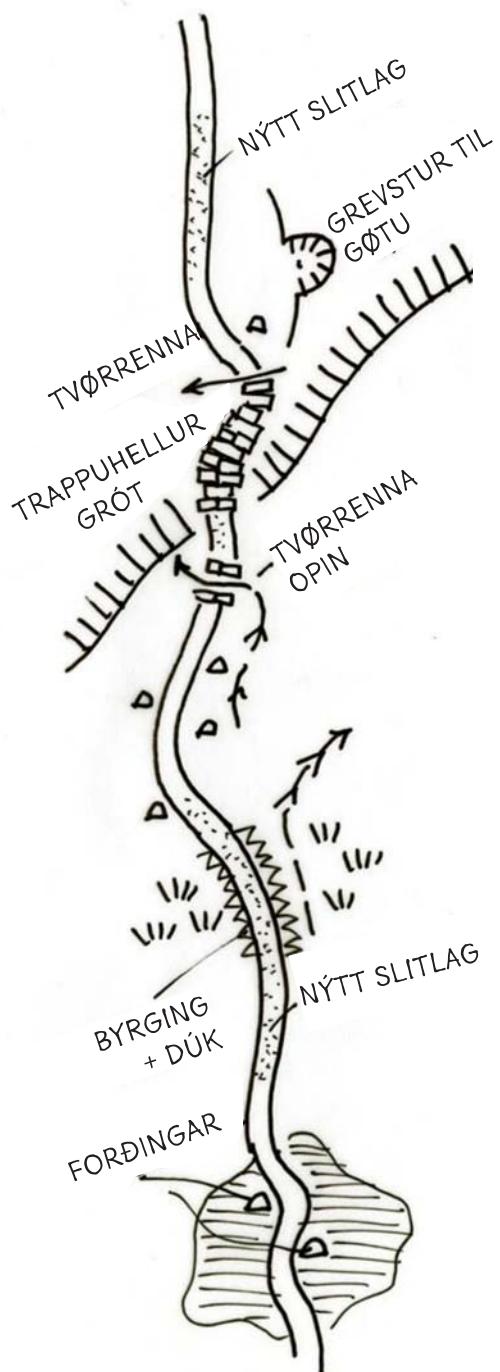
Síðani verður umrøtt, lýst og skitserað, hvørjar ítökiligar umvælingar eru neyðugar at gera við m.a. vatnburturveiting, umleggingum og brotingum. Eisini hvat tilfar og hvørjar mongdir skulu nýtast til ymsu uppgávurnar, og hvar tilfarið fæst (helst á staðnum).

Brotingarnar verða settar á kort og verða lýstar í teksti, sum fylgir við. Uppskotið kann í fyrstu syftu verða lagt fram sum skitsa at leggja fyrir áhugaðar partar.

- Lýsa, hvussu nógv krevst av tí arbeiði, ið gjört verður.** Endaliga verkætlanin skal verða grundarlagið, sum kostnaðurin verður roknaður eftir. Hvati arbeiði, ið gjört verður, tilfar, arbeiðsmegi o.a.

- Hvati arbeiði verður gjort og hvar.
- Hvati tilfar er til taks? T.d. tilfar á staðnum.
- Hvør tøkni verður nýtt?
- Hvussu vit flutningsmøguleikum?
- Hvussu stór arbeiðsmegi – hvaðan fæst hon?
- Hvørjum fíggjarkørnum verður arbeitt eftir?

Tað er gott hugskot at gera teknigar m.a. um uppskot til loysnir so hvort arbeitt verður. Saman við teksti og myndum vita öll, hvat ið gerast skal. Í kapitli 5 er yvirlit yvir myndatekn, ið kunnu vera hent at brúka til skrásetingararbeiði.

4

At røkja GØTUR

*Her verður sagt frá tí, ið farið verður eftir,
tá ið góturnar verða eftirhugdar og røktar*

RØKT

Nýggju og umvældu góturnar krevja røkt. Hóast góturnar eru væl gjørðar, gera veðrið og dagliga slitið, at neyðugt er at hyggja at teimum javnan. Endamálið er at væla um smáløstir, sum standast av sliti. Eisini verður eyga hildið við, um ábendingar eru um, hvort gótan ella gróðurin framvið eru um at farast, so byrgjast kann fyrí tí í góðari tíð. Har, sum umvælingar verða gjørðar aftur og aftur, eigur at verða hugsað um aðrar loysnir.

Arbeiðið skal helst verða gjört av staðkendum fólki, sum hevur áhuga og hegni til at gera slíkar gótur. Hesir gongutúrarnir við røkt fyrí eyga gera, at nógvar royndir verða savnaðar, og tosað verður um ábóturnar. Gótuarbeiði í hesum sambandi er rættiliga nýtt arbeiði, og tørvur er á at savna kunnleika og práta um hann.

Regluligt arbeiði er vanliga:

- At reinsa veitir og lokarennur. Tær tippast javnan, og neyðugt er at reinsa fyrí at stýra vatninum út um gótnuna.
- Slitlögini mugu eftirkannast javnan, og nýtt tilfar verður fylt á. Stavar slitið frá vatni, eigur at verða kannað, hvussu matanin kann fyribrygjast.
- At hava eftirlit við bygnaðinum, og hvussu fóst gótan er. Er tørvur á umvælingum?
- At sáa í og leggja nýtt flag á. Slit fram við gótnuni má bøtast skjótast til ber við nýggjum flagi ella við at sáa. Kanska skulu teinar við sliti verða stongdir.
- Bendir ymist á, at aðrar leiðir verða troddar, eigur at verða hugsað um, hvussu byrgt kann verða fyrí tí á einfaldan hátt.
- At hava eftirlit við haganum. Í sambandi við røkt ber væl til at skoða hagan og vita, um gongd leggur nýggjar slóðir í lendið.

Dömi um væl hildið gøtustrekki í Nípu-haga út á Trælanípuna.

YVIRLIT

yvir heiti

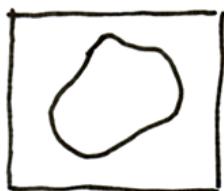
Hesi heiti kunnu verða nýtt at lýsa mál og loysnir,
tá ið standurin, gótan er í, verður skrásettur

UM MYNDATEKN (FRÁMERKI)

Myndatekn eru ætlað sum hjálp, tá ið standurin á eini gótu skal skrásetast. Talan er um einföld frámerki, ið eru ætlað til at merkja trupulleikar, skaðar og loysnir á staðnum. Myndateknini eru til at lýsa tey atlit, sum ein skal hava í huga á ymsum gólustrekkjum.

Hetta er ætlað sum hjálp. Fólk kunnu annars gera síni egnu myndatekn, um tað verður hildið at rigga betur. Aftur at frámerkjunum eru myndir og tekstir sjálvsøgd.

Skráseting av lendi

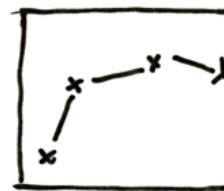
Hella

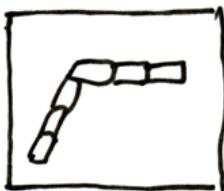
Bakki

Klettar

Hegn

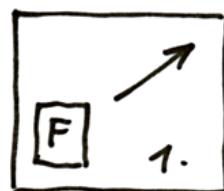
Grótgarður

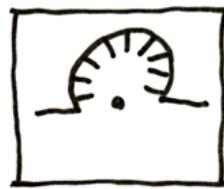
Vatn

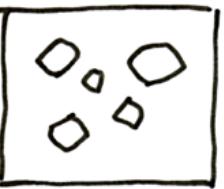
Hamari

Myndpunkt

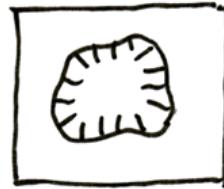
Grevstur til
götugerð

Leyst grót

Vátlendi

Lægd

Vatntrupulleikar

Á

Seyrandi vatn

Vát góta

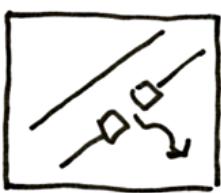

Rennur

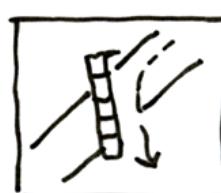
Avveiting

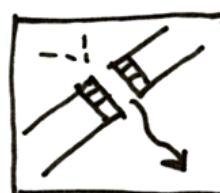
Opin veit

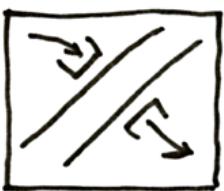
At veita hyl

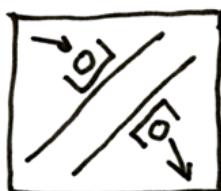
Tvørveiting

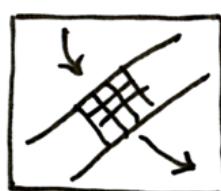
Lokrenna, opin

Lokrenna, grót

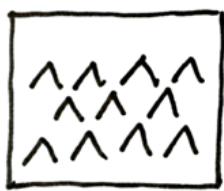

Lokrenna, rør

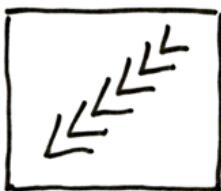

Vað

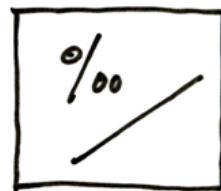
Løstir á gótu

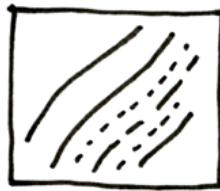
Knortlut góta

Renna

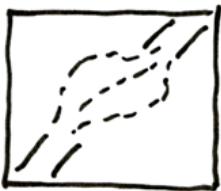
Brøtt góta

Rás fram við gótu

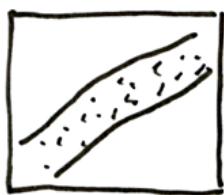

Hol í gótuni

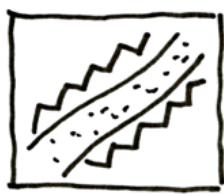

Sniðgøtur

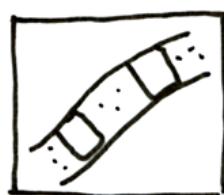
Götugerð

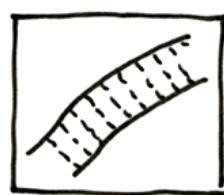
Smásteinsflata

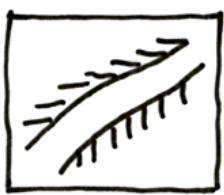
Styrkt göta

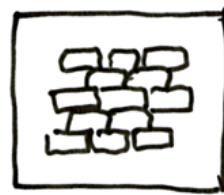
Akkersgrót

Steinseting

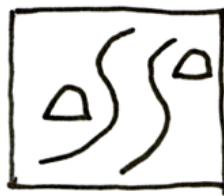

Byrging

Trappuhellur

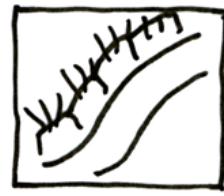
Umvælingar fram við götum

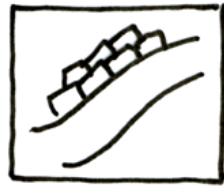
Göta verður
lögð um

Sáing

Jarðartrygging
við flagi

Jarðartrygging

Bókmentir

UPLAND PATHWORK CONSTRUCTION STANDARDS FOR SCOTLAND

<https://www.nature.scot/upland-pathwork-construction-standards-scotland>

LOWLAND PATH CONSTRUCTION GUIDE

<https://www.pathsforall.org.uk/resource/lowland-path-construction-guide>

COUNTRYSIDE ACCESS DESIGN GUIDE

<https://www.pathsforall.org.uk/resource/outdoor-access-design-guide>

LANDSKABSANALYSE: METODER TIL LANDSKABSANALYSE

Per Stahlschmidt og Vibeke Nelleman. Forlaget Grønt Miljø.

BEFÆSTELSER I ANLÆGSGARTNERI

Søren Holgersen og Torben Dam; Forlaget Grønt Miljø (2002)

MENDING OUR WAYS – THE QUALITY APPROACH FOR

MANAGING UPLAND PATHS

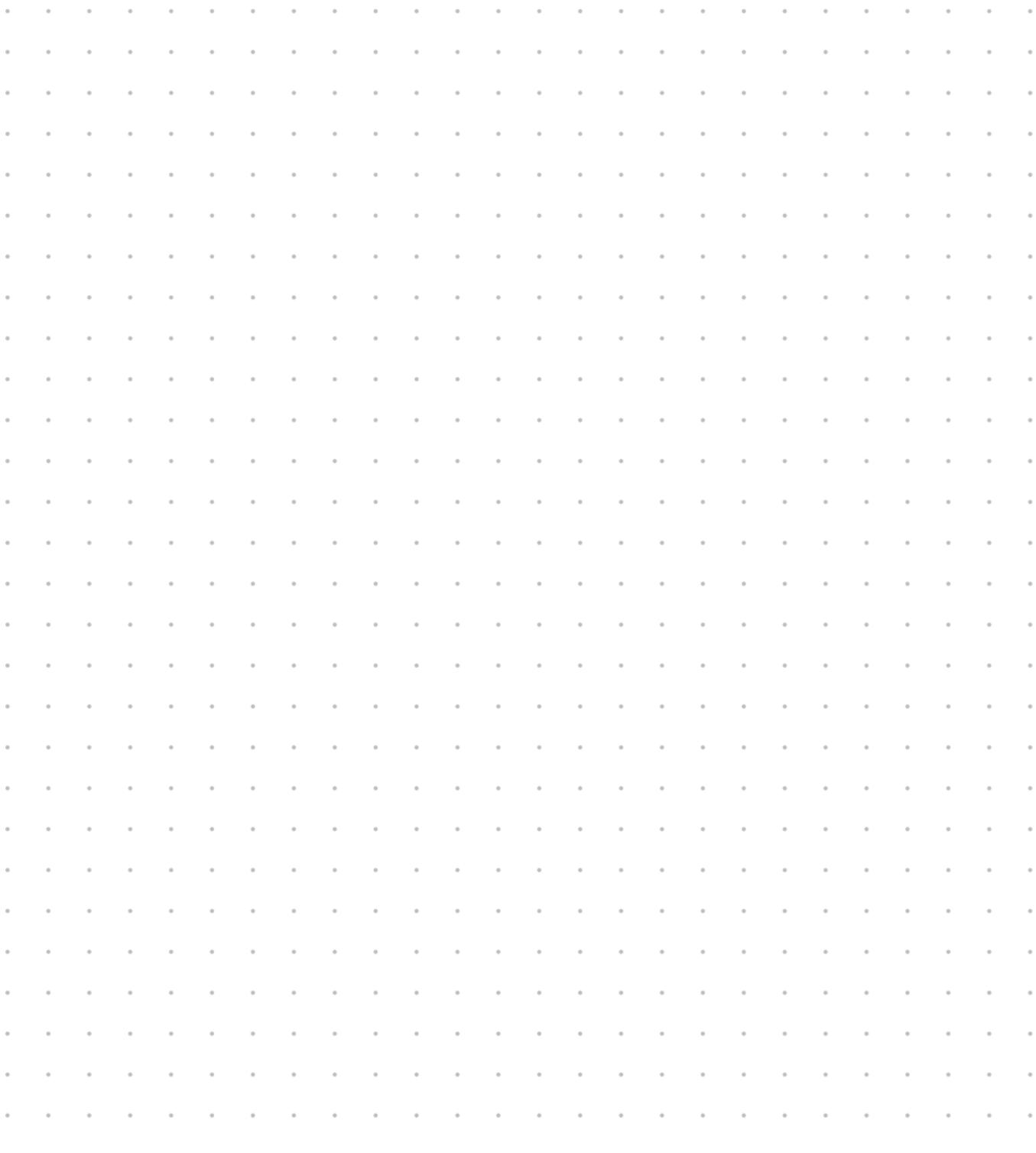
Jeremy Barlow and Margareth Thomas. British Upland Footpath Trust (1998)

Viðmerkingar

Viðmerkingar

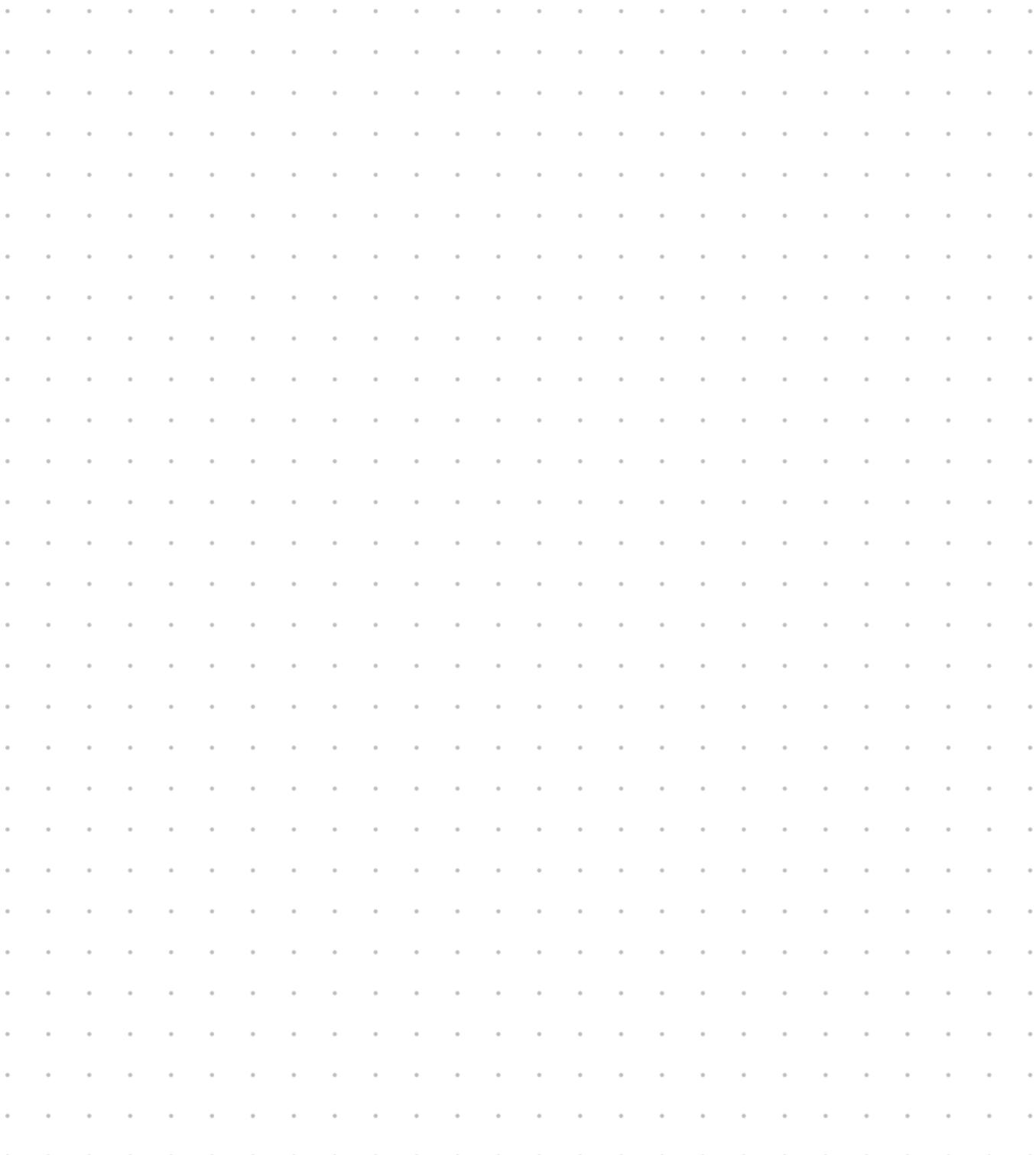
A large grid of small dots, approximately 20 columns by 30 rows, intended for users to write their own notes or comments.

Viðmerkingar

---

the Faroe Islands